

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет іноземної філології
Кафедра англійської мови

Дипломна робота
магістра

з теми: **«СИСТЕМА ІМЕН ЛЮДИНИ В АНГЛІЙСЬКОМУ
ОНОМАСТИЧНОМУ ПРОСТОРИ»**

Виконала: магістрантка 2 курсу,
групи Ang1-M21z
спеціальності 014 Середня освіта
(Мова і література (англійська)
за освітньо-професійною програмою
Середня освіта (Англійська мова і зарубіжна література)
Гринюк Роксолана Григорівна

Керівник: **Барбанюк О.О.**,
кандидат філологічних наук, доцент кафедри
германських мов і зарубіжної літератури

Рецензент: **Свідер І. А.**,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри англійської мови

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I. ВЛАСНІ ІМЕНА ЯК ОДИНИЦІ НОМІНАЦІЇ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ.....	6
1.1. Особливості використання антропонімів.....	6
1.2. Антропоніми та їх місце в системі мови.....	11
1.3. Антропонімічні традиції Великої Британії та США.....	21
1.4. Семантичні та етимологічні особливості функціонування англійських прізвищ.....	32
1.5. Використання власних імен в англійській літературі.....	37
1.6. Оніми в художній літературі як об'єкт перекладу.....	45
РОЗДІЛ II. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕДАЧІ ВЛАСНИХ ІМЕН В ХУДОЖНЬОМУ ПЕРЕКЛАДІ.....	56
2.1. Англійські антропоніми в художньому перекладі оповідань В. С. Моєма.....	56
2.2. Американські антропоніми в оповіданнях С. Фіцджеральда.....	65
ВИСНОВКИ.....	78
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	80

ВСТУП

Актуальність теми. Важливість антропонімічних досліджень визначається їх особливим статусом у структурі мови. З одного боку, імена людей входять до лексичного складу мови і підпорядковуються всім законам свого походження та функціонування, з іншого боку, вони є своєрідною знаковою системою, компоненти якої мають особливу структуру, виняткову мету, специфіку створення та поширення. Дослідників все більше цікавить динаміка особистих імен та прізвищ, яка, на відміну від стійкої системи антропонімів, дозволяє безпосередньо простежити лексичний рух імен людей та скласти повніше уявлення про лінгвокультурологічний характер цих спеціальних слів.

Протягом останніх років дослідження особливостей функціонування власного імені набуває посиленої уваги (праці в роботах Н. В. Подольської, О. В. Суперанської, О. А. Леоновича, В. А. Ніконова, В. О. Ражиної, А. І. Рибакіна, А. В. Чігірьової та багатьох інших). Вивчення власних імен, починаючи з часів античності до сьогодення, опиняється в руслі сучасних лінгвістичних напрямків, які досліджують мову як «дзеркало» національної культури.

Модус функціонування власних імен, переважно антропонімів, полягає в ідентифікації об'єктів ономастичного континууму унікального для кожної людини у сукупності їхніх перцептивних, когнітивних та афективних характеристик, релевантних для індивідуального референта. Ці імена кваліфікуються як індивідуальні імена – ідентифікатори.

Процес формування англійських імен та прізвищ зумовлений багатою передісторією, що сформувалася на основі запозичень із різноманітних народів (кельтських, германських племен англів, саксів, фризів, ютів, скандинавів, франко-норманів) і формує фонд англійських прізвищ, які утворились у процесі становлення англійської мови. Тому кожне прізвище –

це історія мови народу, що поширює наше уявлення про особливості еволюції та функціонування ономастикону народу Англії.

Об'єктом дослідження є англійський ономастичний простір.

Предметом дослідження є система імен людини в англійському ономастичному просторі.

Метою дипломної роботи є визначення системи та особливостей використання імен людей в англійському ономастичному просторі.

Реалізація мети визначає виконання таких **завдань**:

- розкрити місце антропонімів в сучасній англійській мові;
- визначити особливості використання антропонімів, їх функції та види;
- охарактеризувати семантичні та етимологічні особливості функціонування англійських прізвищ;
- розкрити особливості використання власних імен в англійській художній літературі;
- дослідити засоби перекладу англійських антропонімів українською мовою (за творами В. С. Моема);
- здійснити аналіз власних імен як інтертекстуальних елементів на матеріалі оповідань С. Фіцджеральда

Теоретичне значення дослідження полягає в тому, що складені тематичні групи англійських прізвищ в різні часові відрізки і представлена етимологія виявлених власних імен. У роботі представлені теоретичні спостереження, що дозволяють більш детально на матеріалі прізвищ розглянути антропоніми, як складову картини особистості.

Практична цінність результатів дослідження полягає в тому, що матеріали, розроблені в даній роботі, можуть слугувати основою для подальших досліджень в області антропоніміки.

У процесі дослідження використовувалися різноманітні методи наукових пошуків, які у своїй сукупності утворили певну систему, що

дозволила висвітлити проблематику з різних сторін. До цієї системи методів, зокрема, належать такі методи дослідження, як: системний метод, метод порівняння, метод індукції та дедукції, історичний метод та інші прийоми узагальнення наукового матеріалу й практичного досвіду. А методологічною основою дослідження є діалектико-матеріалістичний метод, що сприяв розумінню об'єкта, предмета, мети й задач дослідження в контексті поєднання здобутків науки та потреб практики.

Структура дипломної роботи зумовлена предметом, об'єктом, метою та завданнями дослідження. Дипломна робота складається зі вступу, двох взаємопов'язаних розділів, які, в свою чергу, поділяються на підрозділи, висновків та списку використаних джерел.

Загальний обсяг дипломної роботи 84 сторінки.

ВИСНОВКИ

Отже, система англійських власних імен, зокрема прізвищ пройшла довгий і тривалий процес свого формування та становлення, відбиваючи характерні економічні, соціальні, суспільні, моральні та психологічні чинники й особливості життя та розвитку англійського народу.

Слід зауважити, що англійська мова має розгалужену систему антропонімів, до якої належать особові імена, патроніми (при чому патроніми зараз практично не вживаються), прізвища, родові імена, прізвиська, техноніми, етноніми, криптоніми. Інтертекстуальність антропонімів проявляється завдяки використанню алюзії, тобто прояву позамовного, асоціативного змісту антропоніма.

Головним чином антропоніми як інтертекстуальний елемент застосовуються в стилістичній фігурі алюзії. Це може бути порівняння героя твору з якоюсь відомою особою чи персонажем іншої книги або навіть автор може назвати у певному контексті свого героя іншим відомим ім'ям, щоб викликати в читача необхідні асоціації і таким чином підкреслити певні риси свого персонажу.

За етимологічними ознаками можна виділити чотири типи прізвищ, що походять:

- 1) від назви місця, звідки людина родом;
- 2) від назви діяльності людини;
- 3) від різноманітних прізвиськ, що виражають характеристики людей;
- 4) від виявлення родинних зв'язків.

За семантичними ознаками сучасні англійські прізвища можна розподілити за такими групами:

- 1) відтопонімні;
- 2) відантропонімні;
- 3) описові.

Власні імена відіграють велике значення у художній літературі. Вони характеризують персонажів, вказують на місце і час дії у творі або створюють комічний ефект.

Іноді письменники створюють нові імена, що, завдяки популярності їх творів, поповнюють списки англійських власних імен.

Нерідко використані письменниками забуті імена отримують друге життя та набувають широкої популярності серед населення. Символічні власні імена є не тільки засобом створення художнього фону твору, який яскраво і точно відображає картину життя сучасного англійського суспільства, але і служать джерелом для глибокого вивчення культури, історії, традицій Великобританії.

На сьогоднішній день ще не встановлено абсолютно точних правил перекладу англійських власних назв на українську мову і навпаки.

До засобів перекладу власних імен на цільову мову відносяться такі:

- 1) транслітерація;
- 2) транскрипція;
- 3) транспозиція;
- 4) калькування.

Основними засобами перекладу імен персонажів творів є транслітерація та транскрибування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аксенова А. В. Семантика имени собственного. *Языковые подсистемы: стабильность и динамика: сб. научных трудов*. Тверь: Твер. гос. ун-т, 2002. С. 3–9
2. Архангельская А. М. К вопросу об основах построения общей ономазиологической модели номинации. *Языкознание*. 2007. № 4. С. 20-35.
3. Бакастова Т. В. Семантизація власного імені в художньому тексті. автореф. ... канд. філол. наук: 10.02.04. Одеса. 1987. С. 16.
4. Бережна М. В. Тринадцять етапів перекладу власних назв та імен. *Вісник СумДУ. Філологія*. 2007. № 1. С. 62–67.
5. Бережна М. В. Тринадцять етапів перекладу власних імен та назв. *Вісник СумДУ. Серія Філологія*. 2007. Том 2. С. 62-66.
6. Блох М. Я. Имена собственные в парадигматике и прагматике. Москва., 2001. С. 194.
7. Бока О. В. Когнітивно-прагматична спрямованість власних імен в англomовному казковому дискурсі. *Вісник СумДУ. Серія Філологія*, №1'2007. Том 2. С. 15–18.
8. Виноградов В.В. О теории художественной речи. Москва., 1971. С. 22.
9. Виноградов В. С. *Введение в переводоведение* . М.: Издательство института общего среднего образования РАО, 2001. 224 с.
10. Виноградов В. С. Проблема автора в художественной литературе. *О теории художественной речи*. М., 1971. 118 с.
11. Влахов С. И., Флорин С. П. *Непереводимость в переводе*. - Изд. 3-е, испр. и доп./ С. И. Влахов, С. П. Флорин. М. : Р. Валент, 2006. 448 с.

12. Газизова Л. В. Трудности перевода имен собственных. *Филология*. Москва. 2009. №35 (173). С. 42-47.
13. Газизова Л. В. Трудности перевода имен собственных (на материале перевода романа Тони Моррисон «Песнь Соломона»). *Вестник Челябинского государственного университета*. Филология. Искусствоведение. 2009. № 35 (173). С. 42-47.
14. Гарбовский Н. К. *Теория перевода: Учебник* / Н. К. Гарбовский. М.: Изд-во Моск. ун-та, 2004. 254 с.
15. Гудманян А. Г. Відтворення власних назв у перекладі: *автореф. дис. д-ра філол. наук*: 10.02.16. К., 2000. 40 с.
16. Гальперин И. Стилистика. Второе издание. Москва. 1977. С. 332.
17. Гнаповська Л. В. Лінгвоконґнітивні та лінгвокультурологічні характеристики англійських антропонімів германського походження: *автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.04 "Германські мови"*. К., 1999. С. 19.
18. Горбаневский М.В. В мире имен и наименований. М.: Наука, 1988. С. 192
19. Гребенюк О.А. Перевод имен собственных. Москва.2003. С. 112-122.
20. Ермолович Д. И. *Имена собственные на стыке языков и культур*. М.: Р. Валент, 2001. 200 с.
21. Ільченко В. І. Експресія власних назв як засіб публіцистики: *Автореф. дис... канд. філол. наук*: 10.01.08. Київ: Нац. ун-т ім. Т.Шевченка, 2003. С. 20.
22. Гребенюк О.А. Перевод имен собственных. Москва.2003. С. 112-122.

23. Зайцева К. Б. Английская стилистическая ономастика. Тексты лекций. Одесса, 1973. С. 63.

24. Казакова Т. А. *Практические основы перевода. English <=> Russian* - Серия: Изучаем иностранные языки. СПб.: «Издательство Союз», 2001. 320 с.

25. Калашников А. Способи передачі значущих прізвищ під час перекладу художньої літератури. *Серія «Лінгвістика». Міжкультурна комунікація. Переклад»*. 2004. С. 188–200.

26. Карабан В. І., Олійник Т. С. Етноспецифічність власних імен та передача їхніх антономастичних значень у перекладі. Київський університет імені Тараса Шевченка. *Вісник. Іноземна філологія*. К.: Вид. центр «Київський університет», 1998. Вип. 27. С. 25–27.

27. Карпенко Ю.О. Теоретичні засади розмежування власних і загальних назв. *Мовознавство*. 1975. № 4. С. 49.

28. Коломієць Л. В. *Концептуально методологічні засади сучасного українського поетичного перекладу (на матеріалі перекладів з англійської, ірландської та американської поезії)*: монографія. К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2004. 522 с.

29. Кочерган М. П. *Вступ до мовознавства*. Підручник. К.: Академія, 2005. С. 368.

30. Кубрякова О. С. Части речи в ономастическом пространстве. М.: Наука, 1978. С. 152

31. Латышев Л. К., Семенов А. Л. *Перевод: теория, практика и методика преподавания* / Л. К. Латышев, А. Л. Семенов. М., 2003. 192 с.

32. Леонович О.А. В мире английских фамилий.[1-е изд.]. Москва., 2002. С. 140.

33. Манушкина Г.П. Структурно-семантические типы фразеологических единиц с компонентом-именем собственным в английском языке. *Вопросы грамматики, лексики и фразеологии английского, немецкого и французского языков. Сборник научных трудов.* М.: Рязанский Гос. Пед. Ин-т, 1999. С. 121-145.

34. Меркулова Н. В. Исторические этапы эволюции французской ономастической системы. *Научный Вестник Воронежского ГАСУ. Серия: Современные лингвистические и методико-дидактические исследования.* - 2013. Вып.2 (20). С. 73-83.

35. Моем В. С. Місяць і мідяки. На жалі бритви: Романи / перекл. з англ. О. Жомнір, А. Муляр, О. Мокровольський; передм. І.О. Влодавської; худож. А. З. Толкачова. Київ: Дніпро, 1989. С. 574.

36. Моем В. С. Дощ. *Журнал "Всесвіт"*. Перекладено за виданням збірки: W. Somerset Maugham. *Rain and other stories.* М.: Progress Publishers, 1977. Р. 25–83.

37. Мурясов Р.З. Антропонимы в словообразовательной системе языка. *Вопросы языкознания.* М.: Высшая школа, 1982. С. 62–72.

38. Олійник Т. С. Культурно-асоціативний (символічний) компонент значення власних імен. *"Наукові записки" Тернопільського державного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Серія 8: Мовознавство.* Тернопіль, 1998. №1. С. 166 – 170.

39. Пак С. М. Имя собственное в лингвокогнитивном освещении. 2004. № 1. С. 161–170.

40. Федоров А. В. *Основы общей теории перевода* (лингвистические проблемы): Для институтов и факультетов иностранных языков. Учебное пособие, 5-е изд. СПб.: Филологический факультет СПбГУ, 2002. 344 с.

41. Ребрій О. В. Системний підхід до вироблення стратегії перекладу. *Вісник ХНУ. Серія: Перекладознавство*. 2009. № 848. С. 215 -220.
42. Супрун В. И. Ономастическое поле русского языка и его художественно-эстетический потенциал. В. Перемена, 2000. С. 172.
43. Шеремет Л. Г. Значення і стилістичний потенціал англійських назв: *Автореф. дис. ... канд. філол. наук*: 10.02.04. 1984. С. 20.
44. Чучка П. П. Антропонімія Закарпаття: Вступ та імена. Ужгород: УжДУ, 1970. С. 103.
45. Якимчук А. П. Лінгвокультурна комунікація як випробовування для перекладача. Харківський гуманітарний університет "Українська народна академія", 2007. Режим доступу: <http://eprints.zu.edu.Ua/2023/1/17.pdf>
46. Alford R. D. *Naming and identity: A cross-cultural study of personal naming practices*. New Haven, CT: HRAF Press, 1987. P. 97.
47. David Crystal. *The Cambridge Encyclopedia of the English Language*. Cambridge University Press, 1995.
48. Fitzgerald F. Scott *Selected Short Stories*. Moscau: Progress Publishers, 1979. 356 p.
49. Longman Dictionary of Contemporary English. M.: 1992. P. 1229.
50. NTC's American Idioms Dictionary / Ed. Richard Spears. New York: NTC Publishing Group, 2000. P. 625.
51. Ordudari M *Translation Procedures, Strategies and Methods*. *Translation Journal*. V.11. № 3. 2007. Режим доступу: <http://translationjournal.net/journal/41culture.htm>